

מקורות מימון פוטנציאליים מהאיחוד האירופי בעבור רשויות מקומיות בישראל

מטרת המידע:

לבחון דרכים לחבר רשויות מקומיות בישראל לכספי האיחוד האירופי, כמו גם להשתתפות בפרויקטים ותוכניות הממומנות ומובלות על ידי האיחוד.

המידע נכתב לאחר התייעצות מקצועית עם:

- מנהלת מחלקת איחוד אירופי במטה משרד החוץ, אביבית בר אילן.
- מתאם מדינת ישראל של תכניות ה-twinning וה-taieX באיחוד האירופי, אגף כלכלה במטה משרד החוץ, דוד נזר.
- נציגי שגרירות האיחוד האירופי בישראל.
- נציגות תכנית Erasmus+, המופעלת על ידי האיחוד האירופי, במל"ג.
- מנהלת המרכז הרב תחומי בעיר מודיעין-מכבים-רעות, ד"ר אורנה מגר, העוסקת בין היתר ברשת ישראלית של "Learning Cities".
- סמנכ"ל קשרי חוץ במשרד החינוך, אלון רוט שניר.
- סגנית מנהלת מחלקת איחוד אירופי במטה משרד החוץ, רות בארי.

מיפוי ותמונת מצב:

1. שגרירות האיחוד האירופי בישראל

השגרירות בישראל החלה לאחרונה לפרסם "קולות קוראים" בנושאים אורבאניים שונים להגשה על ידי רשויות מקומיות. עד 2013, רק עמותות או גופים חלופיים יכלו להיענות ל"קולות הקוראים" בשם הרשויות המקומיות. בעקבות תהליך היכרות מעמיק עם השגרירות ואנשיה, זוהה מרכז השלטון המקומי כגורם מתווך חיוני עבור השגרירות אל מול הרשויות המקומיות בישראל.

Capacity Building for Local Governments 1.1

סטטוס: מדובר ב"קול קורא" שנועד עבור רשויות ממעמד סוציו-אקונומי נמוך בישראל. הוא פורסם לראשונה בתום השנה שעברה ונענו לו רשויות רבות. מתוכן, ביר אלמכסור; סחנין; חורה ואכסאל זכו במענקים של כ-80,000 יורו כל אחת.

חשוב להדגיש, כי הגורם הבוחן, הממין והקובע באשר ל"קול קורא" הספציפי הזה הוא שגרירות האיחוד האירופי בישראל.

המשך מעקב: "קול קורא" נוסף בתחום בניית יכולות (capacity building), ובהיקף מימון רחב יותר, אמור להתפרסם בחודשים הקרובים. הפרסום יועבר על ידינו לכלל הרשויות המקומיות, כבעבר, תוך תמצות הקריטריונים. הדרכה מקצועית תינתן למתעניינים, על ידי נציגי האיחוד האירופי, באופן מרוכז.

Sustainable Urban Demonstration Energy Projects - SUDEP 1.2

סטטוס: מדובר ב"קול קורא" שנשלח על ידי מינהל קשרי חוץ ברבעון הראשון של השנה לכלל הרשויות המקומיות בישראל. להבדיל מזה שלעיל, "קול קורא" זה נועד לרשויות מקומיות ממדינות אזור הים התיכון, ולא רק מישראל. מועד ההגשה עבר ורשויות רבות בישראל נענו לו. טרם נודע מי זכה. מדובר בהיקף כולל של 8.25 מליון יורו, שמתחלקים למספר מענקים, כאשר כל מענק נע בין 200,000 למיליון יורו.

חשוב להדגיש כי הגורם הבוחן, הממין והקובע הוא מטה האיחוד האירופי בבריסל. השגרירות בתל אביב תפקח על ביצוע פרויקטים שייבחרו, במידה ואכן ייבחרו, מישראל.

2. מאגר מידע נרחב ובו מידע נוסף אודות "קולות קוראים"

במסגרת מאגר מידע של קולות קוראים של האיחוד האירופי, DEVCO, אותו אנו בוחנים דרך קבע במינהל קשרי חוץ, מפורסמים, מעת לעת, "קולות קוראים" הרלבנטיים, בין היתר, גם לרשויות מקומיות ישראליות. הכרעה באשר למידת ההתאמה של הקול הקורא לרשויות מקומיות בישראל מתקבלת לאחר תהליך ארוך של למידה מעמיקה של מאות עמודי הסבר על כל "קול קורא" שכזה. לאחר קביעת מידת ההתאמה, קיים משנה חשיבות בתרגום, הפשטת הקריטריונים והנגשתם לרשויות המקומיות. לאחר הפצתו לכל הרשויות המקומיות, מעניק המינהל ליווי והדרכה.

3. עידוד הרשויות המקומיות בישראל לעבוד בשיתוף פעולה עם עמותות

עמותות וארגונים לא-ממשלתיים רבים נוטלים חלק בפרויקטים שמוביל האיחוד האירופי. חלקם הגדול אף מעסיק גורמים מקצועיים וייעודיים הממפים תדירות את ה"קולות הקוראים" הרבים

של האיחוד, ואף מתמחים בכתיבת בקשות. האיחוד האירופי רואה בחיוב רב שיתוף פעולה חוצה-מגזרים בין ארגונים לא-ממשלתיים (Civil society organizations) לבין רשויות מקומיות, ולכן כדאי מאוד לרשויות מקומיות בישראל לחבור לעמותות שונות- בהתאם לנושא אותו הן מעוניינות לקדם- על מנת להיחשף להזדמנויות וכן, להעלות את ההסתברות לזכות ב"קולות הקוראים".

דוגמאות לעמותות העובדות תדירות עם האיחוד ואף זכו במענקים מצידו:

- "אסף"
 - סיכוי
 - מכון אדם
 - האוניברסיטה העברית
 - ILAM - מרכז תקשורתי לערבים בישראל
 - קרן נשים לזכויות אדם
 - בזכות
 - center for Alternative planning ACAP – Arab
 - Organization MAAN – Forum of Negev Arab Bedouin Women
 - שתיל
 - מרכז אדווה
 - צופן – מרכזי היי-טק
 - הפועל תל אביב
 - אוניברסיטת בן גוריון
 - Arabs in Israel The Citizens Accord Forum between Jews and
 - Association Save a Child's Heart in Memory of Dr Ami Cohen
 - הרשות לחילופי נוער
 - ידידי כדור הארץ - לקידום פרויקטים של איכות סביבה
- ועוד.

4. חשיפה למיזם ה- TAIEX של האיחוד האירופי

במסגרת חתימתם של ישראל והאיחוד האירופי (ב-2004) על הסכם ה-European ENP Neighborhood Policy, החל האיחוד להעמיד גם לרשות ישראל כלים לשיפור התפקוד-

capacity building. בכך, הוא מכשיר, בראייתו, את השותפים הפוטנציאליים לכניסה בשלב עתידי לאיחוד האירופי ולעמידה בסטנדרטים אירופיים. הדבר נעשה עם כל המדינות השכנות.

TaieX מאפשר **למדינה** חברה להגיש בקשות לסיוע ברפורמות במשרד ממשלתי כלשהו, על מנת לקרב את אותו המשרד לסטנדרטים אירופיים. **יש כאן אפשרות לתועלת גם בעבור הרשויות המקומיות.**

4.1 סדנא/workshop מקצועית בנושא מסויים, ובקשה למתן הדרכה על ידי מומחים מהאיחוד האירופי.

מדובר בהדרכת קבוצה של כ-4-5 גורמים ישראלים באיחוד האירופי.

על המגיש להיות משרד ממשלתי, אולם ניתן שהמגיש יבקש יומיים הדרכה לאנשיו, ויומיים נוספים לנציגי רשויות מקומיות הרלבנטיות לאותו הנושא.

טופס הגשת מועמדות נמצא באתר taieX של האיחוד האירופי. טרם הגשת הבקשה, נדרש המגיש למצוא קשר לנושאים רלבנטיים לאיחוד האירופי, דוגמת עמידה בתקני איכות סביבה וכיוצ"ב. התהליך נעשה בתיאום מלא עם נציג מטה משרד החוץ בירושלים, האמון על הנושא הנ"ל והעומד בקשר הדוק עם הח"מ.

יודגש, כי לא מדובר במענה ל"קול קורא", אלא בהגשת בקשה שהפונה הוגה את תוכנה. אין הגבלה למספר הפניות שניתן להגיש בשנה, וברוב המקרים, נענה האיחוד האירופי בחיוב לפניות אלו. כל עלויות ה"סדנא", כמעט באופן מוחלט, לרבות תרגום סימולטאני, חלות על האיחוד האירופי. לאחר הגשת הבקשה, הוצאתה לפועל מתבצעת תוך מספר חודשים בודדים.

ברגע שהאיחוד האירופי מאשר את הבקשה, הוא מזמין את המדינות החברות באיחוד לאתר מומחי תוכן מהתחום הרלבנטי, היכולים לספק הדרכה בנושא הספציפי. המומחים הנענים להזמנה מקבלים את שכרם מהאיחוד האירופי, לרבות כל הוצאותיהם הנלוות.

4.2 ביקור מקצועי/Study visit

מדובר בבקשה של משרד ממשלתי לערוך לעובדיו ביקור מקצועי של מספר ימים, באחת ממדינות האיחוד, שעוסקת בתחום מקצועי רלבנטי. לדוג', משרד הרווחה יכול להגיש בקשה לקיים ביקור מקצועי בנושא הנגשה עבור נכים.

בדרך כלל, מאשרים למשרד המבקש לשלוח כ-4 אנשי מקצוע, כאשר האיחוד האירופי מכסה את כל הוצאותיהם. כל משרד ממשלתי יכול להגיש עד שתי בקשות בשנה.

4.3 Expert mission – ביקור מומחה אירופי בישראל

מדובר בבקשה של משרד ממשלתי לקבל מומחה אחד מהאיחוד האירופי, המגיע על מנת ללוות את המשרד בביצוע משימה מקצועית מסוימת מאוד, כאשר כל ההוצאות מכוסות על ידי האיחוד האירופי. מדובר בבקשה פחות שגרתית.

5. חשיפה למיזם ה-twinning של האיחוד האירופי

5.1 פרויקטור ארוך טווח מאירופה בישראל

מדובר בפרויקט ארוך טווח שיכול להימשך עד שנה וחצי. האיחוד האירופי משגר ארצה מומחה מטעמו, כאשר אותו מומחה יושב בחדר המוקצה לו על ידי המשרד הממשלתי המבקש, ומלווה פרויקט ספציפי בשיתוף עם מקבילו הישראלי.

יש להבין שמדובר באדם זר היושב במשרד הממשלתי במשך כשנה וחצי. לפיכך, דרוש אישור מנכ"ל/שר. ההגשה נעשית על ידי פנייה ראשונית, באמצעות מייל או מכתב, ממשרד ממשלתי לנציג משרד החוץ האמון על המיזם במטה בירושלים. נציג משרד החוץ בוחן את הבקשה אל מול האיחוד האירופי. במידה והרעיון מאושר עקרונית, השלב השני כרוך בפגישה בין נציגי המשרד הממשלתי המגיש, עם נציג משרד החוץ העוסק בנושא ונציגי שגרירות האיחוד האירופי בישראל. השלב הבא כרוך בהגשת בקשה מעמיקה ומקצועית יותר (הקרויה "פיש"), שכדי להכינה, האיחוד האירופי שולח למשרד הממשלתי המגיש שני מומחים! כל תהליך ההכנה לוקח סדר גודל של 10 חודשים-כשנה.

ברגע שהאיחוד האירופי מאשר את הבקשה, הוא מזמין את המדינות החברות באיחוד לאתר מומחי תוכן מהתחום הרלבנטי. המומחים הנענים להזמנה מקבלים את שכרם מהאיחוד האירופי, לרבות כל הוצאותיהם הנלוות. במידה ויותר מגורם אחד מגיש מועמדות, התהליך

מתנהל כמכרז כאשר המשרד הממשלתי הפונה נוטל חלק בתהליך הבחירה. המומחה מתנהל באנגלית, אולם יש לו זכות לרתום לעבודתו (על חשבון האיחוד) עוזר מקומי ישראלי, שעוזר לו לתמרן ולהתנהל אל מול הגורמים בארץ.

מדובר ביוזמה השווה, למעשה, כ-900,000 – מליון יורו עבור האיחוד האירופי ואפס עבור הצד הישראלי.

כחלק מהליווי, ומעבר לסיוע והנחייה המקצועית שמעניק המומחה האירופי למשרד הממשלתי (ולמרכז השלטון המקומי במידה ונגיש בקשה כזו יחד עם משרד ממשלתי כלשהו), הוא מארגן סדנאות, שניתן לשלב בהן גורמים מקצועיים מישראל הן מהמשרד הממשלתי והן מהרשויות המקומיות. בסדנאות אלו, נוטלים חלק גם מומחים נוספים מהאיחוד האירופי. הכל, כאמור, מתנהל בחסות האיחוד האירופי.

המשרד הממשלתי הישראלי, המקבל מומחה מסוג זה מטעם האיחוד האירופי, נדרש להעמיד לרשותו משרד ממוזג, שולחן, כסא, ומחשב. כל יתר העלויות הכרוכות בהימצאו בישראל, לרבות עוזר מקומי, מכוסות כאמור על ידי האיחוד.

דוגמאות לפרויקטים בהקשר הן:

- בטיחות בדרכים- מוגש ע"י משרד התחבורה/מועצה לבטיחות בדרכים.
- אקולוגיה- מוגש ע"י משרד איכות הסביבה.
- הכנת חוק לרישוי ירוק – מוגש ע"י המשרד לאיכות הסביבה ומשרד הכלכלה.
- פיתוח הכפר- מוגש ע"י משרד החקלאות (לא נעשה בשיתוף עם המועצות האזוריות)- הפרויקט נמצא לקראת סיום.
- פיתוח שיטות חדשות לחישוב מדדים- מוגש ע"י הלמ"ס.
- למשרד החינוך אין פרויקט twinning .
- למשרד הרווחה אין פרויקט twinning .
- למשרד החוץ אין פרויקט twinning .
- למשרד הפנים אין פרויקט twinning .

5.2 השתתפות מומחים ישראלים בסדנאות באירופה:

לעיתים יש פנייה מטעם האיחוד האירופי לישראל, לפיה הם קוראים לאיתור מומחים בתחומים שונים לטובת העברת/השתתפות סדנאות באירופה.

6. פרויקטים חוצי גבולות

מדובר ב"קולות קוראים" של האיחוד האירופי, במסגרת הסכם ה-PFP – Partnership for Peace, שניתן לגשת אליהם, אולם בליווי גופים נוספים מלפחות עוד 2 מדינות.

החל מהמחצית השנייה של 2015, יתפרסמו קולות קוראים מסוג זה. מרכז השלטון המקומי יקבל מאשת קשר במשרד החוץ הודעות אודות פרסומם של הקולות הקוראים, כאשר המימון נע בין 2-5 מיליון יורו.

דוגמאות לפרויקטים שזכו במימון בהקשר זה מישראל הן:

- המועצה האזורית גליל עליון, עם המרכז הטכנולוגי בגליל וגורמים נוספים מהאזור ומהזירה הבינלאומית וכן-
- פרויקט למחזור פסולת של עיריית חיפה בנושא ניהול חופים, יחד עם גופים מיוון ומירדן.
- עיריית אום אל-פחם עובדת עם שתי עיריות פלסטיניות על פרויקט משותף בנושא מי תהום.

7. LIFE

מדובר בתוכנית שנועדה לקדם אינטגרציה אירופית. בעוד שתוכנית "ארסמוס+" נועדה לקדם אינטגרציה בנושא השכלה גבוהה, והיא פחות רלבנטית לרשויות מקומיות, תוכנית LIFE נועדה לקדם אינטגרציה בנושא שימור סביבה ואקלים. ישראל לא חברה בתוכנית זו. עם זאת, האיחוד האירופי פתח בפני ישראל ומדינות שכנות נוספות את האפשרות להשתתף בהגשת פרויקט, אך בהובלת מדינה החברה באיחוד האירופי.

מינהל קשרי חוץ במרכז השלטון המקומי ממליץ לסרוק דרך קבע את אתר "LIFE" על מנת לאתר רשימת פרויקטים המובלים על ידי מדינות החברות באיחוד האירופי והמחפשים פרטנרים.

8. קרן אנה לינדט לדיאלוג בין תרבויות

מדובר בקרן המחברת בין גורמים אזרחיים (Civil Society) באגן הים התיכון. הקרן מפרסמת "קולות קוראים" באתר הספציפי שלהם. מקום מושבה של הקרן באלכסנדריה, כאשר נציג הרשת בישראל יושב במכון "ואן ליר".

לאור זאת, מינהל קשרי חוץ במרכז השלטון המקומי ממליץ לבדוק דרך קבע את אתר המכון מחד והקרן מאידך, במטרה לאתר הזדמנויות להשתתפות בכנסים ודיאלוגים אזרחיים (בהתחשב בנסיבות הביטחוניות והמדיניות באותה העת).

9. דוגמאות להנגשת קולות קוראים והזדמנויות לקבלת מענקים מפרויקטים, שאינם תחת האיחוד האירופי:

מינהל קשרי חוץ פועל לאיתור שוטף של הזדמנויות לקבלת מענקים מגופים וארגונים שונים בזירה הבינלאומית.

להלן מספר דוגמאות קונקרטיות:

- ב-2012 הופץ על ידי מינהל קשרי חוץ מידע אודות תחרות עולמית לפרויקטים ייחודיים לערי חוף. אשקלון זכתה בקטגוריית האירופית.
- ב-2013 הופץ על ידינו מידע אודות "קול קורא" בינלאומי של קרן רוקפלר לחוסן עירוני בסך מיליון דולר לערים של למעלה מ-50,000 תושבים.
- ב-2012 וב-2014 הופץ על ידינו מידע אודות תחרות לחדשנות עירונית של גאונדזו, בשיתוף עם ארגון הגג של מרכזי השלטון המקומי העולמי ה-UCLG. אשקלון צוינה לשבח ב-2012 וסחנן הייתה בין 20 המועמדות האחרונות באותה השנה. ההרשמה לתחרות הנוכחית נסגרה עם היענות פעילה והגשה של כ-20 רשויות מקומיות- ערביות ויהודיות- בישראל.
- ב-2014 הופץ על ידינו מידע אודות תחרות ראשי ערים מטעם ה-WORLD MAYOR PROJECT במסגרתה נסגרה לאחרונה ההרשמה. עיר ישראלית אחת עלתה לגמר וממתינים כעת לתוצאה הסופית.
- Learning Cities / "ערים לומדות" - פרויקט הנמצא תחת המטרייה של ארגון אונסק"ו. מדובר בתוכניות ופרויקטים להתמודדות עם אתגרי החיים האזרחיים, בשורה ארוכה של נושאים. בשורה התחתונה, המטרה היא למכסם משאבים קיימים בתוך הרשות המקומית, לתועלת הציבור, כאשר במרכז התפיסה העצמת האדם. מכאן, נובעת חשיבות התחברותן של רשויות מקומיות נוספות בישראל לרשת "ערים לומדות". הדבר

יקנה לכל רשות כזו אפשרות להיוועץ בגורמים אירופיים שיוכלו להנחות את אותה הרשות לאילו "קולות קוראים" כדאי להגיש בקשות, ומי יכולים להיות שותפים מתאימים להגשת הבקשה בקרב המדינות החברות באיחוד האירופי, וכיוצ"ב. השתתפות ברשת זו גם מקנה "נקודות זכות" לכשמגישים בקשה ל"קול קורא" ומעלה את הסיכוי לזכות במענק. לפי שעה, הרשויות המקומיות המשתתפות ברשת "ערים לומדות" בישראל הן: מודיעין; רעננה; קרית גת ודבוריה, אך ישנן 7-8 רשויות נוספות שממתינות לאישור. הנושא נמצא בטיפול של מינהל קשרי חוץ, בתיאום עם ד"ר אורנה מגר, מנהלת המרכז הרב תחומי בעיריית מודיעין-מכבים-רעות המרכזת את נושא "ערים לומדות" בישראל.